

स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी)
अंतर्गत हागणदारी मुक्त व स्वच्छ
होणाऱ्या नागरी स्थानिक स्वराज्य
संस्थांना प्रोत्साहन अनुदान देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: स्वमअ २०१६/प्र.क्र.२३/ नवि-३४

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग

४ था मजला, मंत्रालय, मुंबई

दिनांक : २८ मार्च, २०१६

वाचा:

- (१) शासन निर्णय, नगर विकास विभाग, क्रमांक स्वभाअ २०१५/प्र.क्र.२३/नवि-३४, दिनांक १५ मे, २०१५.
- (२) राज्य अभियान संचालनालय, स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान संचालनालय, यांचे परिपत्रक क्रमांक राअसं/ कार्यान्वयन सूचना/४२/१५-१६ दिनांक २८ जुलै, २०१५
- (३) शासन निर्णय, नगर विकास विभाग, क्रमांक स्वभाअ २०१५/सं.क्र.१५४९ /नवि-३४, दिनांक २९ ऑक्टोबर, २०१५.

प्रस्तावना :

केंद्र शासनाच्या “स्वच्छ भारत अभियान (नागरी)” च्या धर्तीवर संदर्भीय दिनांक १५ मे, २०१५ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यामध्ये “स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी)” ची अंमलबजावणी सुरु झाली आहे. या अभियानांतर्गत शहरांमधील ज्या कुटुंबांकडे शौचालयाची सुविधा उपलब्ध नसल्याने ती कुटुंबे उघडयावर शौचास जातात, अशा कुटुंबांना वैयक्तीक घरगुती शौचालय अथवा सामुदायीक शौचालयाची सुविधा उपलब्ध करून देऊन, शहरे “हागणदारी मुक्त” करणे व घनकचरा व्यवस्थापनांतर्गत शहरात निर्माण होणारा १००% कचरा निर्मितीच्या जागीच (ओला व सुका) वेगवेगळा करून स्वतंत्रपणे संकलित करणे, या संकलित केलेल्या (ओला व सुका) १००% कचऱ्याची वाहतूक करणे, ओल्या कचऱ्यावर केंद्रीय अथवा विकेंद्रित पध्दतीने जागीच प्रक्रिया करणे तर सुक्या कचऱ्याचे विलगीकरण करून त्यावर प्रक्रिया करणे व उर्वरित कचऱ्याची शास्त्रीय पध्दतीने विकसीत केलेल्या भराव भूमीवर विल्हेवाट लावून शहर “स्वच्छ” करणे या दोन प्रमुख बाबींचा समावेश आहे.

२. स्वच्छ महाराष्ट्र अभियानाच्या अंमलबजावणीस गती यावी व हागणदारी मुक्त झालेल्या तसेच स्वच्छ झालेल्या शहरांचा यथोचित सन्मान व्हावा म्हणून, राज्यातील हागणदारी मुक्त झालेल्या व स्वच्छ झालेल्या शहरांना प्रोत्साहन अनुदान देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

प्रस्तावनेत नमूद केलेल्या बाबींचा विचार करून स्वच्छ महाराष्ट्र अभियानांतर्गत “हागणदारी मुक्त” झालेल्या व “स्वच्छ” झालेल्या नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना पुढील प्रमाणे प्रोत्साहन अनुदान देण्यास शासन मान्यता देत आहे:

(अ) **हागणदारी मुक्त होणाऱ्या शहरांसाठी:**

- (१) राज्यातील “अ”, “ब” व “क” वर्ग नगरपरिषद व नगरपंचायत हागणदारी मुक्त झाल्याबाबतचा अहवाल हागणदारी मुक्त शहरांची तपासणी करण्यासाठी गठित करण्यात आलेल्या राज्यस्तरीय समिती कडून प्राप्त झाल्यानंतर, “अ” वर्ग नगरपरिषद रू २.०० कोटी, “ब” वर्ग नगरपरिषद रू. १.५० कोटी व “क” वर्ग नगरपरिषद आणि नगरपंचायत रू १.०० कोटी एवढे प्रोत्साहन अनुदान मिळण्यास पात्र ठरेल.
- (२) सदर प्रोत्साहन अनुदान संबंधित नगरपरिषदेस / नगरपंचायतीस दोन हप्त्यामध्ये अनुज्ञेय असेल. प्रोत्साहन अनुदानाच्या रकमेपैकी ३०% रक्कमेचा पहिला हप्ता राज्यस्तरीय समिती कडून ते शहर हागणदारी मुक्त झाल्याचा अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर देय होईल व उर्वरित ७०% रकमेचा दुसरा हप्ता त्या शहराने हागणदारी मुक्ती मध्ये सातत्य राखल्याचे पुढील सहा महिन्यात त्रयस्त समितीमार्फत करण्यात आलेल्या तपासणीमध्ये दिसून आल्यानंतर देय होईल.

(ब) **स्वच्छ होणाऱ्या शहरांसाठी:**

- (१) राज्यातील “अ”, “ब”, व “क” वर्ग नगरपरिषद व नगरपंचायत स्वच्छ झाल्याबाबतचा अहवाल स्वच्छ शहरांची तपासणी करण्यासाठी गठित करण्यात आलेल्या राज्यस्तरीय समिती कडून प्राप्त झाल्यानंतर, “अ” वर्ग नगरपरिषद रू २.०० कोटी, “ब” वर्ग नगरपरिषद रू. १.५० कोटी व “क” वर्ग नगरपरिषद आणि नगरपंचायत रू १.०० कोटी एवढे प्रोत्साहन अनुदान मिळण्यास पात्र ठरेल.
- (२) सदर प्रोत्साहन अनुदान संबंधित नगरपरिषदेस / नगरपंचायतीस दोन हप्त्यामध्ये अनुज्ञेय असेल. प्रोत्साहन अनुदानाच्या रकमेपैकी ३०% रक्कमेचा पहिला हप्ता राज्यस्तरीय समिती कडून ते शहर स्वच्छ झाल्याचा अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर देय होईल व उर्वरित ७०% रकमेचा दुसरा हप्ता त्या शहराने स्वच्छते मध्ये सातत्य राखल्याचे पुढील सहा महिन्यात त्रयस्त समितीमार्फत करण्यात आलेल्या तपासणीमध्ये दिसून आल्यानंतर देय होईल.

(क) **प्रोत्साहन अनुदानाचा विनियोग :**

शहर हागणदारी मुक्त झाल्यानंतर अथवा स्वच्छ झाल्यावर वरील प्रमाणे प्राप्त होणारे प्रोत्साहन अनुदान पुढील बाबींसाठी वापरण्यात यावे:-

- (१) संबंधित नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने हागणदारी मुक्तीचा दर्जा टिकवून ठेवण्यासाठी व ODF ++ दर्जा गाठण्यासाठी आवश्यक असलेली कामे हाती घेण्यासाठी प्रामुख्याने वापरण्यात यावा.
- (२) शहरातील स्वच्छता कायम टिकवून ठेवण्यासाठी व शहर स्वच्छ सुंदर व हरीत करण्यासाठी आवश्यक असलेली कामे हाती घेण्यासाठी प्रामुख्याने वापरण्यात यावा.
- (३) सन २०११ च्या जनगणनेनुसार उघडयावर शौचास जाणाऱ्या कुटुंबांना स्वच्छ महाराष्ट्र अभियानांतर्गत वैयक्तिक/ सामुदायीक शौचालय बांधण्यासाठी केंद्र व राज्य शासनाचे अनुदान उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. या व्यतिरिक्त सार्वजनिक शौचालयांवरील

भार कमी करण्याकरिता, सार्वजनिक शौचालयांचा वापर करणाऱ्या कुटुंबांना वैयक्तिक घरगुती शौचालय बांधून घेण्यास प्रोत्साहन देण्यासाठी लाभार्थ्यांना अनुदान देण्याकरिता या निधीचा वापर करता येवू शकेल.

- (४) मैला व्यवस्थापनांतर्गत मैला प्रक्रिया सुविधा उभारण्यासाठी.
- (५) विकेंद्रीत पध्दतीने सांडपाणी प्रक्रिया सुविधा उभारण्यासाठी.
- (६) हागणदारी मुक्त झालेला परिसर विकसीत करणे.
- (७) घनकचरा व्यवस्थापनाच्या अनुषंगिक सर्व बाबी.
- (८) जलस्रोतांचे संवर्धन व सुशोभिकरण करणे.
- (९) मलनिःस्सारण व्यवस्था अद्ययावत करणे अथवा आस्थापित करणे.
- (१०) हरीत पट्टे निर्मिती व संवर्धना करिता.

२. शहरे हागणदारी मुक्त करणे व स्वच्छ करणे ही अत्यंत मूलभूत व वैशिष्ट्यपूर्ण बाब आहे. त्यामुळे, या प्रोत्साहन अनुदानाचा खर्च मागणी क्रमांक एफ-२ “ २२१७, नगर विकास, ८०, सर्वसाधारण, १९२ नगरपरिषदांना सहाय्य (००) (४२) नगर परिषदांना वैशिष्ट्यपूर्ण कामांसाठी विशेष अनुदान ३१ सहाय्यक अनुदाने (२२१७ १३०१) (वेतनेतर)” या लेखाशिर्षाखाली करण्यात आलेल्या तरतूदी मधून भागविण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. तसेच, या लेखाशिर्षाखालील नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना देण्यात येत असलेले प्रोत्साहन अनुदान वरील परिच्छेद १ (क) मध्ये नमूद केलेल्या बाबींवर खर्च करण्यास व नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने भरावयाच्या स्वःहिश्याची अट शिथिल करण्यास एक विशेष बाब म्हणून शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

३. नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेस वरील प्रमाणे प्राप्त होणाऱ्या अनुदानासाठी शहरांनी स्वतंत्र बँक खाते उघडून त्यामध्ये सदर निधी ठेवण्यात येवून वरील बाबींवर यामधून खर्च करण्यात यावा.

४. या शासन निर्णयानुसार मंजूर करण्यात येणारा निधी फक्त उपरोक्त परिच्छेद १ (क) मध्ये नमूद बाबींसाठीच वापरता येईल व तो अन्यत्र वळवता येणार नाही. या प्रोत्साहन अनुदानाचा निधी अन्यत्र वळविल्यास ती गंभीर स्वरूपाची अनियमितता मानली जाईल व त्यासाठी संबंधित नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था / संबंधित अधिकारी कारवाईस पात्र ठरतील.

५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०३२८१७१०१८४१२५ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सुधाकर झा. बोबडे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- २) मा. राज्यमंत्री, नगर विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) नगराध्यक्ष, नगरपरिषदा / नगरपंचायती (सर्व)
- ४) मा. मुख्यसचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
- ५) आयुक्त, तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, वरळी, मुंबई
- ६) सचिव (नवि-२) नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२
- ७) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ८) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ९) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- १०) सह सचिव (अर्थसंकल्प) नगरविकास विभाग, मुंबई
- ११) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १२) राज्य अभियान संचालक, स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी), मुंबई
- १३) मुख्याधिकारी, नगरपरिषदा / नगरपंचायती (सर्व)
- १४) उप संचालक, नगर पालिका शाखा, विभागीय आयुक्त कार्यालय (सर्व)
- १५) जिल्हा प्रशासन अधिकारी, नगर पालिका शाखा, जिल्हाधिकारी कार्यालय (सर्व)
- १६) निवडनस्ती नवि-३४ नगर विकास विभाग मंत्रालय, मुंबई.